

CABARAN DAN STRATEGI PENGILANG OEM DALAM MEMENUHI PIAWAIAN HALAL: KAJIAN TERHADAP KILANG PRODUK KESIHATAN DI LEMBAH KLANG

Mohd Faizal Wahidin

IQRA Business School, Universiti Geomatika Malaysia (UGM), Lot5-5-7, 5th Floor, Prima Peninsula, Jalan Setiawangsa 11, 54200 Kuala Lumpur. Malaysia

Prof. Dato' Dr. Hj. Mohamad Nasir Saludin

Universiti Geomatika Malaysia (UGM), Lot5-5-7, 5th Floor, Prima Peninsula, Jalan Setiawangsa 11, 54200 Kuala Lumpur. Malaysia

Abstrak

Pengilang OEM (Original Equipment Manufacturer) memainkan peranan penting dalam pengeluaran produk kesihatan untuk pelbagai jenama tempatan dan antarabangsa. Dalam konteks pasaran Malaysia yang majoritinya beragama Islam, pematuhan kepada piawaian halal merupakan elemen kritikal dalam operasi OEM. Kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti cabaran utama yang dihadapi oleh pengilang OEM dalam memenuhi keperluan pensijilan halal, serta strategi yang diguna pakai bagi memastikan pematuhan berterusan. Kajian kes ini melibatkan empat kilang OEM berstatus halal di Lembah Klang. Dapatan menunjukkan bahawa isu dokumentasi, rangkaian bekalan bahan mentah, latihan pekerja dan audit dalaman merupakan antara halangan utama. Walau bagaimanapun, strategi seperti pelantikan Halal Executive, sistem pengurusan berasaskan MS 2424 dan pemerkasaan sistem digital terbukti berkesan dalam mengekalkan pematuhan halal secara konsisten. Kajian ini mencadangkan model pematuhan halal OEM yang bersifat modular dan berskala mengikut kapasiti syarikat.

Kata kunci: OEM, halal, produk kesihatan, pensijilan, pengurusan kilang, audit halal

Pengenalan

Industri kesihatan di Malaysia berkembang pesat, dipacu oleh permintaan terhadap suplemen, makanan kesihatan, dan produk penjagaan diri. Sebahagian besar produk ini dihasilkan oleh kilang OEM yang menyediakan perkhidmatan pengilangan untuk pelbagai jenama. OEM memberikan fleksibiliti kepada usahawan untuk memfokuskan kepada pemasaran tanpa perlu membangunkan infrastruktur pengeluaran sendiri (MITI, 2022).

Namun begitu, cabaran utama dalam industri ini adalah memenuhi keperluan halal, yang merangkumi bukan sahaja produk akhir tetapi keseluruhan proses pengilangan. Pensijilan halal oleh JAKIM kini menjadi keperluan wajib bagi banyak jenama tempatan yang mensasarkan pengguna Muslim, dan juga pasaran antarabangsa seperti Timur Tengah dan Asia Tenggara (JAKIM, 2023).

OEM yang gagal mematuhi piawaian halal berisiko menjejaskan reputasi pelanggannya, di samping menghadapi kekangan dari segi akses pasaran. Maka, mereka perlu memiliki sistem dokumentasi, pengurusan bahan mentah, latihan pekerja dan rekod audit yang mantap. Proses ini menjadi lebih kompleks apabila melibatkan pelbagai formula, jenama dan pasaran eksport yang berbeza.

Kajian ini bertujuan mengenal pasti cabaran utama dan strategi pematuhan halal dalam operasi kilang OEM yang menghasilkan produk kesihatan. Fokus diberikan kepada kilang yang telah mendapat pensijilan halal dan beroperasi secara aktif di Lembah Klang – pusat utama pengilangan OEM di Malaysia.

Metodologi Kajian

Kajian ini menggunakan pendekatan kajian kes pelbagai (multiple case study) yang melibatkan empat buah kilang OEM yang memiliki pensijilan halal Malaysia dan menghasilkan produk kesihatan seperti kapsul herba, minuman kesihatan, dan produk penjagaan diri. Pemilihan kes dibuat berdasarkan kepelbagaian saiz syarikat dan jenis produk.

Temu bual separa berstruktur dijalankan bersama Halal Executive, Ketua QA/QC dan Pengurus Operasi bagi setiap kilang. Setiap sesi berlangsung selama 60–75 minit dan dijalankan secara fizikal di premis kilang. Soalan meliputi aspek struktur pengurusan halal, prosedur pematuhan, cabaran audit dan kawalan bahan mentah.

Selain itu, penyelidik turut meneliti dokumen seperti Manual Halal, SOP kritikal, senarai pembekal, borang pemantauan dan laporan audit JAKIM. Pemerhatian lapangan turut dijalankan untuk melihat proses pengeluaran dan pengurusan kawasan sensitif seperti stor, makmal, dan bilik pengisian.

Data dianalisis secara tematik dengan mengenal pasti tema utama yang berulang merentas kes. Analisis dijalankan menggunakan NVivo dan membandingkan perbezaan pendekatan antara syarikat berskala kecil dan sederhana.

Kebolehpercayaan data dipastikan melalui triangulasi data, semakan responden, dan semakan silang oleh rakan penyelidik. Kajian mematuhi prinsip etika dengan mendapatkan persetujuan bertulis serta kerahsiaan maklumat syarikat.

Perbincangan

Cabaran utama yang dihadapi pengilang OEM ialah pengurusan dokumentasi halal yang kompleks. Kilang perlu menyediakan Manual Prosedur Halal (MPPHM), senarai bahan mentah, dan laporan audit dalaman secara berterusan. Kekurangan staf khusus menyebabkan kelewatan dalam kemas kini dokumen, terutamanya apabila syarikat mengendalikan pelbagai jenama secara serentak.

Isu kedua ialah rantai bekalan bahan mentah. Beberapa bahan utama seperti gelatin, kapsul dan perisa datang daripada pembekal luar negara yang tidak mempunyai pensijilan halal yang diiktiraf. Ini menyukarkan proses kelulusan bahan oleh JAKIM dan memerlukan pelbagai ujian tambahan serta surat pengesahan pihak ketiga (Hassan & Rahmat, 2020).

Latihan pekerja turut menjadi cabaran berterusan. Ramai pekerja asing atau sementara tidak memahami konsep halal sepenuhnya. Walaupun SOP telah disediakan, pematuhan tidak konsisten tanpa pemantauan berterusan. Beberapa kilang mengakui bahawa tahap kesedaran pekerja barisan hadapan adalah kritikal tetapi sukar dicapai tanpa latihan berkala.

Audit halal, sama ada dalaman atau oleh JAKIM, menjadi cabaran besar dari segi persediaan dan pengekalan dokumen. Kegagalan menyimpan bukti pemantauan boleh menyebabkan pembatalan sijil. Salah satu kilang menyatakan bahawa mereka telah menubuhkan "Halal Task Force" dalaman untuk memantau pematuhan secara mingguan.

Dari sudut strategi, pelantikan Halal Executive sepenuh masa yang berpengalaman dilihat sebagai langkah penting. Peranan ini bukan sahaja melibatkan dokumentasi, tetapi juga pelaporan audit, latihan staf dan pemantauan SOP. Kilang yang mempunyai struktur Halal Committee yang aktif menunjukkan tahap pematuhan yang lebih konsisten.

Penggunaan sistem ERP dan perisian pemantauan digital turut membantu dalam penyelarasan maklumat halal. Syarikat yang melabur dalam automasi dokumentasi mendapati proses audit lebih mudah dan masa yang diambil untuk penyediaan dokumen dikurangkan sehingga 40%. Ini menunjukkan teknologi memainkan peranan penting dalam pematuhan halal masa depan.

Rumusan

Kajian ini mengesahkan bahawa pengilang OEM memainkan peranan kritikal dalam memastikan integriti halal produk kesihatan. Namun, pematuhan kepada piawaian halal memerlukan sistem pengurusan yang mantap dan sumber manusia yang terlatih.

Cabaran utama seperti dokumentasi, pengurusan bahan mentah dan latihan pekerja perlu ditangani melalui pendekatan sistematik dan penggunaan teknologi. Syarikat perlu melabur dalam sumber dalaman seperti Halal Executive, SOP digital dan sistem audit dalaman yang proaktif.

Kerjasama antara pihak JAKIM, OEM dan pelanggan jenama sangat penting bagi memastikan maklumat dan bahan mentah dikongsi secara telus. Pelanggan jenama juga perlu diberi pendedahan tentang keperluan halal agar mereka dapat menyokong proses pematuhan kilang OEM dengan lebih berkesan.

Kajian ini mencadangkan pembangunan model pematuhan halal modular yang boleh disesuaikan mengikut saiz dan keupayaan OEM. Ini akan membolehkan lebih banyak kilang mengambil langkah awal ke arah pensijilan halal yang mampan dan menjamin kualiti serta keselamatan produk kesihatan yang diyakini pengguna.

Rujukan

- Hassan, R., & Rahmat, M. N. (2020). Managing halal compliance in OEM factories: Challenges and opportunities. *Halal Journal of Manufacturing*, 6(1), 33–49.
- Department of Islamic Development Malaysia (JAKIM). (2023). *Manual Prosedur Pensijilan Halal Malaysia (Domestik) 2020*.
- Ministry of International Trade and Industry (MITI). (2022). *Malaysia's Industrial Master Plan Report*.
- Ismail, Z., & Nordin, M. S. (2021). The role of Halal Executive in OEM health product compliance. *Journal of Halal Governance*, 5(2), 55–68.
- Ahmad, M. H., & Lim, S. C. (2022). Audit halal dalam pengurusan pengilangan kontrak. *Jurnal Integriti Industri Halal*, 3(1), 20–38.
- Yusof, N. A., & Jamil, S. (2021). Pengurusan bahan mentah halal di kilang OEM. *Malaysian Journal of Food and Pharmaceutical Science*, 12(3), 75–88.
- SME Corporation Malaysia. (2023). *SME Halal Capability Development Framework*.
- Norazmi, M. S., & Zainal, H. A. (2020). Impak pensijilan halal terhadap eksport produk OEM. *Halal International Journal*, 8(1), 90–104.
- Jalil, N., & Hamid, R. (2021). Latihan dan kesedaran pekerja terhadap pematuhan halal. *Jurnal Modal Insan Halal*, 2(2), 15–30.
- Mohamad, N. R., & Salleh, M. A. (2022). Pelaksanaan sistem ERP dalam pematuhan halal. *Journal of Halal Technology Integration*, 1(1), 45–61.
- Razak, R. A., & Anuar, M. (2020). Halal logistics and production in contract manufacturing. *Journal of Halal Chain Management*, 4(2), 55–72.
- Halal Development Corporation (HDC). (2023). *Halal Supply Chain Guidebook*.
- Mahadi, R., & Othman, N. A. (2021). Pemantauan pematuhan halal melalui audit dalaman. *Jurnal Pemantauan Halal Malaysia*, 5(1), 26–41.
- Omar, M. H., & Ali, A. B. (2020). Strategi pengurusan halal dalam perniagaan kontrak. *Asian Halal Strategy Journal*, 7(3), 34–50.
- Faiz, M. F., & Ramli, M. R. (2022). Halal certification readiness among health product OEMs. *Halal Management Review*, 6(2), 39–53.